

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

На правах рукопису

Пихтіна Дарина Іванівна

**«ЗАСОБИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ
ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ»**

Кваліфікаційна робота на здобуття
ступеня бакалавра соціальної педагогіки

Науковий керівник:

професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

Максимова Наталія Юріївна

Допустити до захисту в ДЕК
кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки
завідувач кафедри:
доктор психологічних наук, професор
Чуйко О. В.

(підпис)

Київ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	4
1.1 Інтернет-загрози та їх вплив на формування особистості дітей.....	4
1.2 Роль батьків у формуванні безпечної поведінки дітей в інтернеті.....	9
1.3 Зміст профілактики негативного впливу інтернету на формування особистості дитини.....	12
<i>Висновки до розділу 1</i>	13
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОІНФОРМОВАНІСТІ БАТЬКІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ	14
2.1. Методи емпіричного дослідження, характеристика вибірки.....	14
2.2. Контент-аналіз сайтів для батьків, де обговорюється проблематика користування дітьми інтернетом	15
2.3. Уявлення батьків щодо безпеки дітей в інтернеті.....	20
<i>Висновки до розділу 2</i>	27
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Актуальність. Соціалізація сучасної людини проходить в інформаційному просторі, який може нести в собі як широкі можливості, так і багато загроз. За даними міжнародного дослідницького проєкту ESPAD, у 2019 році лише 6,7% опитаних учнів в Україні не користувались соціальними мережам. Майже 45% учнів молодших класів проводять у соціальних мережах до 3 годин на день, а ще приблизно 50%—4 та більше годин. У середньому, кожен десятий (9,4%) учень зізнався, що провів 6 годин або більше за грою на електронних гаджетах (14,2% хлопців та 4,9% дівчат). Окреслена проблема актуалізує питання посилення соціально-педагогічної роботи для забезпечення дітей в інтернеті.

Батьки дітей нового покоління відчують складнощі через інакший рівень активності взаємодії з інтернетом та гаджетами. Сьогодні інтернет надає дітям багато шляхів для розвитку, навчання та спілкування. Але водночас діти мають ризик стикатися з небажаним контентом, що може негативно впливати на формування особистості, тому важливо визначити засоби роботи з батьками щодо формування безпечної поведінки дітей в інтернеті.

Мета дослідження – з'ясувати закономірності роботи з батьками щодо безпечної поведінки дітей в інтернеті.

Завдання:

- З'ясувати теоретико-методологічні підходи до сутності інтернет-загроз та їх впливу на формування особистості дітей;
- Емпірично вивчити ступінь поінформованості батьків щодо негативного впливу інтернету на дітей;
- Визначити засоби профілактики негативного впливу інтернету на розвиток особистості дитини .

Об'єкт дослідження – негативні фактори впливу інтернету на формування особистості дитини.

Предмет дослідження – поінформованість батьків щодо безпечної поведінки дітей в мережі інтернет.

Методи: теоретичні- аналіз; емпіричні- контент- аналіз сайтів, анкетування.

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1 Інтернет-загрози та їх вплив на формування особистості дітей

Повсюдна доступність стільникового зв'язку, відкритого інтернет-простору та цілодобового спілкування в режимі онлайн, призвела до виникнення дуже складної проблематики щодо різних сторін життя підростаючого покоління. Надвисока та практично безперервна психічна стимуляція при використанні електронних засобів масової комунікації викликає у дітей стан психологічної гіперзбудженості. У методичних рекомендаціях «Про використання пристроїв мобільного зв'язку в загальноосвітніх організаціях» йдеться про негативний вплив використання мобільних телефонів та інших засобів електронного зв'язку у процесі освітньої діяльності. Відбувається ослаблення функції смислової пам'яті, знижується рівень уваги та критичного ставлення до отриманої інформації, аудіомоторної реакції, порушується фонематичне сприйняття. Навпаки, такі прояви як дратівливість, порушення сну, чутливість до збудників зростають багаторазово. Така залежність процесів від проведеного в інтернеті простору часу пояснюється вченими як прямий шлях впливу на психіку дитини [1]. Крім того, за відсутності чіткої регуляції поведінки особистості внаслідок несформованості в суспільстві чітких норм та цінностей, виникають девіації, які відбуваються внаслідок розриву між культурними цілями суспільства та соціально схваленими засобами їх досягнення, що впливає на формування девіантної поведінки підростаючого покоління.

Сама багатофункціональність електронних пристроїв та їх доступність у вигляді різноманітності різноспрямованих додатків, форматів взаємодії та спілкування (чати, платформи, ігрові простори та ін.) – створюють безперервну ситуацію багатозадачності (одночасне листування з необмеженою безліччю респондентів, перегляд новинних стрічок соціальних мереж, отримання інформації з різних сайтів, реклама та багато інших. ін.), що вимагає невпинне перемикання з одного виду активності на інший, що тягне за собою залучення до інтрнет-загроз.

Ми приєднуємося до науковця Н. Кухарської, яка під небажаним контентом розуміє нелегальні та шкідливі матеріали, що не відповідають віковим особливостям дітей і негативно впливають на стан їх фізичного та психічного здоров'я. Контентні загрози в інтернеті – це матеріали (тексти, зображення, аудіо, відеофайли, посилання на сторонні ресурси), які містять насильство, агресію, еротику і порнографію, нецензурну лексику, інформацію, що розпалює расову ненависть, пропаганду анорексії і булімії, суїциду, азартних ігор, наркотичних речовин та інше [3, с. 172].

Отже, перша група інтернет-загроз – токсичний вміст: реклама тютюну, алкоголю, енергії; селфі та відео, зняті в екстремальних умовах; пропаганда насильства, наркотиків; порнографія; нецензурна лайка в медіатекстах, відео тощо; неправильна інформація; мова ворожнечі.

Друга група – контент, що сприяє формуванню певних залежностей: азартні ігри, віртуальні казино, комунікаційна залежність тощо. Ця група Інтернет-загроз призводить до проблем спілкування в реальному світі, низьких соціальних навичок, нездатності формувати та підтримувати соціальні зв'язки (проявляється за відсутності справжніх друзів), відсутності емпатії і як наслідок – емоційного інтелекту [4-5].

Третя група — група загроз, що містять елементи онлайн-насильства (кібербулінгу): флеймінг, анонімні погрози, кібербулінг, тролінг тощо. Останнім часом активізується активність адміністраторів «груп смерті» у

соціальних мережах. Наслідком таких загроз є руйнування комунікативної здатності молоді (поведінка жертви). З іншого боку, це може призвести до протилежних наслідків: діти наслідують протиправну поведінку, сприймають весь світ як здатний до агресії та виправдовують свою потребу.

Четверта група — загрози, пов'язані з шахрайською діяльністю: збір і розголошення приватної інформації, віртуальні «друзі» зі злочинними намірами. До цієї групи також належать віруси, спам, крадіжка особистих даних, пошкодження операційної системи тощо.

П'ята група — загрози, які призводять до проблем із самоідентифікацією, колективною ідентифікацією. Під час переглядів художніх фільмів, мультфільмів, гри в комп'ютерні ігри, діти можуть ідентифікувати себе з головними героями, часто негативними, а як наслідок — негативний вплив на формування світогляду, цінностей, які спрямовують до певних цілей і дій, що становлять основу культури особистості.

Так, можливість обговорення будь-яких тем у широкому полі інтернет-простору приводить дітей на не завжди безпечні майданчики (чати, платформи, сайти та ін.), де крім однолітків зі схожою проблематикою питань, часто знаходяться «фахівці» з пошуку потенційних жертв (тероризм, торгівля людьми, релігійне сектантство та ін). Теми інтернет-залежності, терористичних інтернет-атак знаходяться постійно в полі зору фахівців різних галузей науки та практики. На жаль, досить часто про наслідки їхнього впливу можна дізнатися вже постфактум. Вплив інформації екстремістської спрямованості, що посягає на життя та здоров'я дітей, не тільки психічне, а й фізичне— поширені, а доступ до них необмежений [6].

В інтернет-просторі з'явилась безліч комбінацій нових норм, цінностей, моделей поведінки, що має вплив на самоідентифікацію користувачів «світового павутиння». При цьому є наявним протиріччя між якістю контенту (що містить в собі і небажані інформаційні блоки, які можуть нашкодити психічному чи фізичному здоров'ю дітей) та неконтрольованістю інтернету як джерела інформацій. З комунікаційними ризиками можна зіткнутися при

спілкуванні в мобільних сервісах, чатах, месенджерах, соціальних мережах, на сайтах знайомств, форумах, блогах.

Однією із серйозних загроз для підростаючого покоління в інтернет-мережі став кібербулінг. Сучасні технології дозволили перевести цькування (булінг) з простору шкільного двору практично безмежне простір інтернету.

Кібербулінг, що з'явився в процесі технологізації, в міжнародному співтоваристві найчастіше визначається як «навмисне і багаторазове заподіяння шкоди за допомогою електронного тексту». В умовах безперервного вдосконалення технологій спостерігаються різноманітні прояви кібербулінгу (фото та відео, текстові повідомлення, електронні листи, коментарі у соціальних мережах, групи або окремих спільнот у соціальних мережах і т.д.). За оцінками дослідників, від 20 до 35% школярів стають жертвами кібербулінгу у тій чи іншій формі. Ключову роль у вирішенні проблеми кібербулінгу повинні грати педагоги-психологи у взаємодії з вчителями, адміністрацією школи та представниками ЗМІ.

Якщо звичайний булінг може закінчитися, коли жертва повернеться додому або поскаржиться старшим, то кібербулінг триває весь час і від нього неможливо сховатися. Як зазначають Li Q. і Smith P., поширення кібербулінгу, багато в чому, відображає проблеми моралі в суспільстві, де до людини не ставляться, як до цінності, особистості і ігнорують її проблеми і переживання, відповідаючи цинізмом. [7, 8] Згідно з думкою Патчіна В. і Хіндуджа С. [9], кібербулінг є навмисною дією з метою нанесення травми або пошкодження, використовуючи комп'ютери, мобільні телефони та інші електронні пристрої, проти тих, хто не може запобігти або зупинити цю поведінку.

Масовість та швидкість поширення інформації в інтернет-мережі, зумовлюють необхідність та важливість оперативного реагування та, насамперед, реагування в режимі екстреної психологічної допомоги, раціонально вбудованої в систему освіти. Одним із першорядних напрямків роботи є психологічна освіта та підвищення інформаційної грамотності всіх учасників освітнього процесу про кібербулінг як соціально-психологічний

явище. Міжнародним співтовариством технологій в освіті (ISTE) у США був розроблено національний стандарт освітніх технологій (NETS) [19].

Одною з категорій цього стандарту, що стосується кібербулінгу, є «цифрове громадянство», яке вимагає, щоб «учні розуміли людські, культурні та соціальні проблеми, пов'язані з технологією та практикою правової та етичної поведінки».

Крім зазначених проблем, дослідники описують різні чати та веб-сайти, які закликають до здійснення самогубства молодими людьми. Крім того, веб-сайти, які пропагують суїцид, пов'язані зі зростанням запланованих масових суїцидів, про вчинення яких діти домовляються на таких сайтах. Подібні прецеденти мали місце в Великобританії, Норвегії, Канаді, США, Австралії, Японії та інших країнах.

Причинами є, по перше, причиною є властивості характеру. Наприклад, підвищена уразливість, тривожність, схильність до депресії, уникнення проблем. Школярі, які страждають на комп'ютерну залежність, як правило, не вміють будувати відносини з однолітками і протилежною статтю, погано адаптуються в колективі, що сприяє відходу від життєвих труднощів у віртуальний світ комп'ютера та поступового формування комп'ютерної залежності [11;12].

По-друге, формування комп'ютерної залежності часто пов'язане з особливостями виховання та стосунків у сім'ї: гіперопіка або навпаки завищені вимоги та «комплекс невдахи», порушені відносини серед інших членів, труднощі у спілкуванні та взаєморозуміння.

Термін «інтернет-залежність» був запропонований І. Гольдбергом: цей розлад поведінки в результаті використання інтернету та комп'ютера, що надає згубний вплив на побутову, навчальну, соціальну, робочу, сімейну, фінансову чи психологічну сферу діяльності. При цьому нині інтернет-залежність не вважається самостійним захворюванням. Планується її включення до класифікації DSM-5 [13].

«Інтернет-залежність сприяє формуванню цілого ряду психологічних проблем: конфліктна поведінка, хронічні депресії, перевага віртуального простору реального життя, проблеми адаптації в соціумі, втрата здатності контролювати час перебування за комп'ютером, виникнення почуття дискомфорту за відсутності можливості користування інтернетом» [14, с. 91].

Серед проблемного поля, що характеризують особистісні особливості інтернет-залежних користувачів багато дослідників [15] виділяють: інтроверсовану спрямованість особи, що веде до проблем у комунікативній сфері особистості; комунікативна сфера при цьому характеризується підвищеними рівнями самотності та конфліктності, соціальною пасивністю, негативним ставленням до людей; емоційно-вольова сфера особистості відрізняється нестійкістю.

Більшість психологів вважають, що не інтернет робить людину залежною, а людина, схильна до залежності, сама вибирає об'єкт залежності, яким може стати інтернет. Проте, не варто звинувачувати у вказаних проблемах тільки всесвітню мережу, для товариських людей мережа спілкування може стати доповненням до реального, але не замінити його. Саме тому, так необхідно вчасно виявити зазначену адикцію та розпочати корекційну роботу.

1.2 Роль батьків у формуванні безпечної поведінки дітей в інтернеті.

В Україні на державному рівні відзначається усвідомлення зазначеної проблеми. Її вирішення знаходиться в площині формування в учнів інформаційно-цифрової компетентності, про що зазначено в Концепції Нової української школи. В цьому документі визначено, що інформаційно-цифрова компетентність передбачає критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки інформації та її

обміном, інформаційну та медіаграмотність, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеки, розуміння авторського права, інтелектуальної власності тощо.

Необхідно наголосити, що батьки готують свою дитину до майбутнього самотійного життя, яке несе в собі численні обов'язки як перед собою, так і перед суспільством. З метою позитивного впливу сім'ї на формування поведінки дітей слід звертати увагу на пріоритети родинного виховання, акцентувати увагу батьків на відповідальності сім'ї за виховання і долю дитини (ст. 51 Конституції України) [20].

До основних правил, яких навчають дітей у школі та вдома, можна віднести: нікому, без дозволу батьків, не давай особисту інформацію (домашню адресу, номер домашнього телефону, робочу адресу батьків, їхній номер телефону, назву й адресу школи); якщо знайдена інформацію турбує тебе, то негайно сповісти про це батьків; ніколи не погоджуйся на зустріч з людиною, з якою ти познайомився (познайомилась) в інтернеті; не надсилай свої фотографії чи іншу інформацію без дозволу батьків; не відповідай на невиховані та грубі листи; про їх наявність сповісти батьків; твоє користування Інтернетом повинно підпорядковуватися правилам, які узгоджені з батьками (особливо про допустимий час роботи в інтернеті та сайти, які ти збираєшся відвідувати); не порушуй встановлені правила; не давай нікому свої паролі, крім батьків, навіть найближчим друзям; не роби протизаконних вчинків і речей в інтернеті; не роби шкоди і не заважай іншим користувачам мережі та ін.

Можемо стверджувати, що на сучасному етапі одним з найпотужніших стихійних факторів суспільного оточення, який впливає на свідомість, моральні якості, поведінку та не повністю сформовану психіку підростаючого покоління є інформаційно-комунікаційні засоби (телебачення, інтернет, мобільні телефони), через які неконтрольовано пропагується інформація, що містить елементи насильства, жорстокості, агресії тощо. Крім того, on-line є небезпечним через виникнення комп'ютерної та ігрової залежності, коли визнається пріоритет віртуальної реальності над повсякденним соціальним

життям, гаджет-адикції в двох її проявах – потреба мати найновітніші гаджети та постійне користування ними, нестримного бажання неконтрольованих покупок, наявність сайтів з інформацією про виготовлення наркотиків, вибухівки, суїциди, фашизм, расизм, націоналізм в його негативному прояві, секти, смертельні ігри [2; 16].

Констатовано, що соціальні мережі, безумовно, є фактором соціалізації, що здійснює як позитивний, так і негативний вплив. Щодо останнього, то урізноманітнення «видів діяльності школярів у віртуальному просторі (комунікативна, пошукова, пізнавальна, дозвіллева, ігрова, комерційна, протиправна, спрямована на вдосконалення власної особистості, спрямована на задоволення сексуальних потягів та бажань тощо), прагнення до самостійності та дорослості, експериментів над собою призводять до появи ризикованої діяльності як в інтернет-мережі, так і в реальному житті» [17].

Отже, проблема безпечного перебування дитини в інтернеті не є винятково технічною, вона стосується різних аспектів: виховних, освітніх, етичних, соціальних, а також правових. В початковій школі на уроках інформатики, відповідно до навчальної програми, учнів навчають основам безпечної роботи в інтернеті, етикету мережевого спілкування та різниці між реальним і віртуальним світом. Подібну «виховну роботу» вчителі початкових класів здійснюють і в позаурочний час, а також під час бесід з батьками.

1.3 Роль педагогів у профілактиці негативного впливу інтернету на формування особистості дитини

У профілактичній роботі педагогів слід звернути особливу увагу на форми такої роботи з батьками можуть бути лекції, семінари, бесіди, тренінги, індивідуальні консультації, тематичні батьківські збори. Серед продуктивних способів вирішення цієї проблеми є організація тренінгових груп, перевагою якої є можливість ефективного формування у дітей комунікативних навичок,

почуття довіри, відповідальності. На думку Павлової Є.А., при цьому профілактична робота має містити використання психогімнастичних вправ, систематичних тренінгів спілкування, особистісного зростання [18].

Така робота з батьками передбачає використання як просвітницьких форм і методів роботи, так і практичних занять: проведення тематичних батьківських зборів з актуальних питань виховання, зборів-диспутів, зборів-практикумів, коли батьки отримують певні завдання, наприклад, для визначення рівнів моральної та правової свідомості дитини тощо; лекції, науково-практичні конференції, батьківські дні, тренінги та ін. Учителю необхідно звертати увагу батьків на феномен впливу мережі інтернет. Особливо це стосується захоплення дітьми спілкуванням в соціальних мережах, яке може призвести до небажаних знайомств та потрапляння в ризиковані та кримінальні ситуації, а також на розвиток інтернет-залежності, що впливає на формування культури поведінки в процесі міжособистісного спілкування. (Додаток А)

До основних правил, яких навчають дітей у школі та вдома, можна віднести: нікому, без дозволу батьків, не давай особисту інформацію (домашню адресу, номер домашнього телефону, робочу адресу батьків, їхній номер телефону, назву й адресу школи); якщо знайдена інформацію турбує тебе, то негайно сповісти про це батьків; ніколи не погоджуйся на зустріч з людиною, з якою ти познайомився (познайомилась) в інтернеті; не надсилай свої фотографії чи іншу інформацію без дозволу батьків; не відповідай на невиховані та грубі листи; про їх наявність сповісти батьків; твоє користування інтернетом повинно підпорядковуватися правилам, які узгоджені з батьками (особливо про допустимий час роботи в інтернеті та сайти, які ти збираєшся відвідувати); не порушуй встановлені правила; не давай нікому свої паролі, крім батьків, навіть найближчим друзям; не роби протизаконних вчинків і речей в інтернеті; не роби шкоди і не заважай іншим користувачам мережі та ін.

Висновки до розділу 1

На сьогоднішній день кожна людина, у тому числі і дитина, використовує мережу інтернет. Інтернет щільно увійшов до всіх сфер соціального життя людини. Однак ризики та загрози, з якими можуть зіткнутися неповнолітні в інтернеті, багатогранні та різноманітні. Крім розвитку інтернет-залежностей, ризику стати жертвою економічних шахраїв у мережі, сьогодні набирають обертів нові погрози.

Характер нових ризиків та загроз, пов'язан з різними комунікаціями у мережі інтернет. Вони мають на меті спрямований руйнуючий вплив на психіку неповнолітнього і призводять до виникнення проблем, пов'язаних із залученням дітей та підлітків у закриті спільноти, включаючи екстремістські та терористичні; масовими суїцидальними актами учнів; проблемами булінгу, мобінгу, грумінгу в мережі інтернет та ін.

Робота з батьками потребує окремого напрямку через важливість залучення усіх просвітницько-освітніх можливостей, що стосуються формування безпечної поведінки дітей в інтернеті.

На основі проведеного аналізу наукових праць формування безпечної поведінки дітей у соціальних мережах розкрито як напрям соціального виховання із забезпечення сукупності дій школярів у соціальних мережах, що характеризують їх обізнаність про ризики діяльності та правила безпечної поведінки в соціальних мережах; бажання убезпечити себе в соціальних мережах; уміння визначати ризиковані ситуації в соціальних мережах; вести конструктивний діалог із віртуальними співрозмовниками та протистояти тиску з їхнього боку; контролювати емоційний стан; спрямовувати, аналізувати власну діяльність у соціальних мережах та відповідально ставитися до неї.

Сучасна система профілактики інтернет- загроз, зокрема, система освіти, на яку покладено обов'язок підготовки нових поколінь до життя в інформаційно-перенасиченому середовищі, повинна переглядати освітні технології щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій.

РОЗДІЛ 2 . ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОІНФОРМОВАНОСТІ БАТЬКІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ

2.1. Методи емпіричного дослідження, характеристика вибірки

Методами емпіричного дослідження були: контент- аналіз сайтів, анкетування.

Онлайн-опитування батьків щодо безпеки користування дітьми інтернетом проведено у лютому–березні 2022 р. Загальна кількість опитаних- 48 респондентів. Опитування проводилося шляхом розповсюдження анкети в Google-формі через соціальну мережу Facebook.

Анкетування, проведене через Google- форму містила 3 блоки:

1. Питання стосовно гендерної статі дітей та віку. Чи розповідають батьки дітям про загрози в інтернеті. Ресурси для отримання інформації щодо безпечної поведінки дітей в інтернеті;
2. Уявлення батьків про те, чим дитина займається в інтернеті. Ознайомленість із функцією батьківського контролю;
3. Сварки і конфлікти батьків і дітей стосовно проведеного часу в інтернеті. Як багато часу проводить дитина у гаджетах у позашкільний час.

Проведене, на основі блоків, опитування батьків мало в основі такі запитання:

- «Чи користується Ваша дитина / Ваші діти інтернетом?»
- «Як часто ваша дитина / ваші діти користується інтернетом?»
- «Скільки часу на день ваша дитина/ваші діти зазвичай витрачає/ють на інтернет?»
- «Який пристрій ваша дитина / ваші діти зазвичай використовує/ють для виходу в інтернет?»
- «Чи стикалися Ви з тим, що Ваша дитина / Ваші діти мала/ли такі проблеми при користуванні інтернетом?»

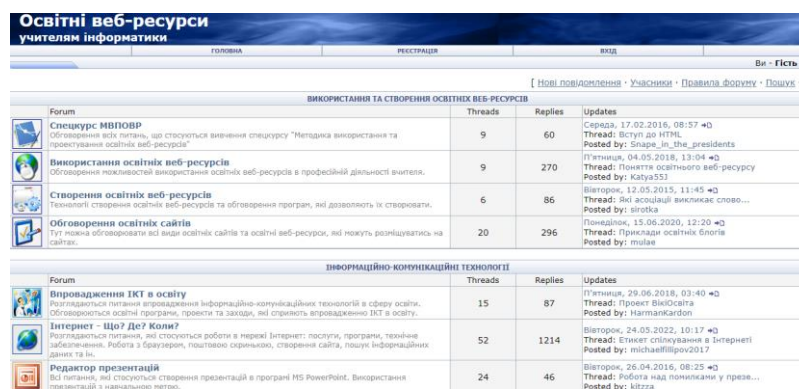
- «Що з нижчепереліченого Ви забороняєте або обмежуєте Вашій дитині в інтернеті?»
- «Які засоби безпеки Ви застосовуєте при користуванні Вашої дитини / Ваших дітей інтернет?»
- «Звідки Ви отримуєте інформацію щодо питань безпеки використання інтернету?»

Аналізуючи сайти-форуми для батьків, було виділено три сайти для прикладу розроблених інформаційних ресурсів, що стосуються безпечної поведінки дітей в інтернеті. Параметри аналізу сайтів включали: візуальне оформлення, наявність відеоресурсів, чатів, тестувань та літературних джерел.

2.2. Контент-аналіз сайтів для батьків, де обговорюється проблематика користування дітьми інтернетом

1. Сайт Безпечне спілкування в Інтернеті - Форум (at.ua) (рисунк 2.1-2.2) Сайт присвячено освітнім веб-ресурсам, методиці їх використання і проектування.

Мета створення сайту - зібрати в одному місці матеріал з даної теми та надати можливість студентам, учителям, викладачам обмінюватись досвідом щодо використання та створення освітніх веб-ресурсів.

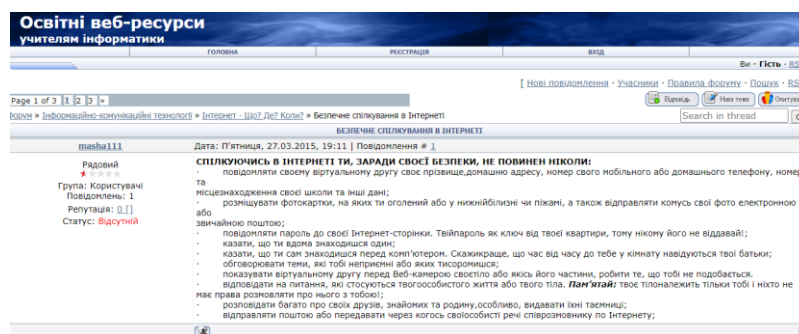

Forum	Threads	Replies	Updates
Спеціурс ІВПОВР Обговорення веб-питань, що стосуються вивчення спеціурсу "Методика використання та проектування освітніх веб-ресурсів"	9	60	Середа, 17.02.2016, 09:57 #0 Thread: Вступ до HTML Posted by: Snake_in_the_presidents
Використання освітніх веб-ресурсів Обговорення можливостей використання освітніх веб-ресурсів в професійній діяльності вчителів.	9	270	П'ятниця, 04.05.2018, 13:04 #0 Thread: Форматте освітніх веб-ресурсу Posted by: Katya551
Створення освітніх веб-ресурсів Технічні створення освітніх веб-ресурсів та обговорення програм, які дозволяють їх створювати.	6	86	Вівторок, 12.05.2015, 11:45 #0 Thread: Від асоціаль викликає слово... Posted by: slrotka
Обговорення освітніх сайтів Тут можна обговорювати всі види освітніх сайтів та освітні веб-ресурси, які можуть розміщуватись на сайтах.	20	296	Понеділок, 15.06.2020, 12:20 #0 Thread: Приклади освітніх блоків Posted by: mulaa
Інформаційно-комунікаційні технології			
Впровадження ІКТ в освіту Розглядаються питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в сферу освіти. Обговорюються освітні програми, проекти та заходи, які створюють впровадження ІКТ в освіту.	15	87	П'ятниця, 29.06.2018, 03:40 #0 Thread: Проект ВікіОсвіта Posted by: Hattminkardon
Інтернет - Що? Де? Коли? Розглядаються питання, які стосуються роботи в мережі Інтернет: послуги, програми, технічне забезпечення. Робота з браузером, поштовим середовищем, створення сайтів, пошук інформаційних даних та ін.	52	1214	Вівторок, 24.05.2022, 10:17 #0 Thread: Етикет спілкування в Інтернеті Posted by: michael@iprov2017
Редактор презентацій Від питань, які стосуються створення презентацій в програмі MS PowerPoint. Використання презентацій з навчальною метою.	24	46	Вівторок, 26.04.2016, 08:25 #0 Thread: Робота над помилками у презе... Posted by: klizza

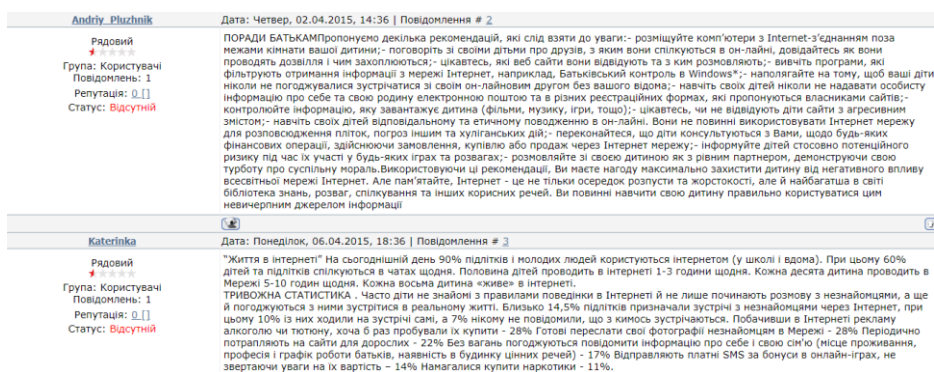
Рисунок 2.1 Скріншот сайту Безпечне спілкування в інтернеті - Форум (at.ua)

На сайті функціонують такі розділи:

- Головна сторінка - загальна характеристика сайту та останні новини і події.
- Каталог освітніх веб-ресурсів - посилання на різноманітні освітні веб-ресурси мережі інтернет.
- Каталог сайтів посилання на освітні сайти, що розміщено в мережі інтернет.

Рисунок 2.2 Скріншот сайту Безпечне спілкування в інтернеті - Форум (at.ua)

Рисунок 2.3 Скріншот сайту Безпечне спілкування в інтернеті - Форум (at.ua)

- Каталог статей - розміщені різноманітні статті щодо використання та проектування освітніх веб-ресурсів.
- Освітні відеоресурси - приклади освітніх відеоресурсів, завантажених на різних відеосервісах.

- Тестування - в даному розділі можна пройти тести зі спецкурсу "Методика використання та проектування освітніх веб-ресурсів" та інших інформатичних дисциплін.

- Розробки студентів - студентські розробки та статті.

- Форум - засіб для спілкування та обміну досвідом на сайті.

- Гостьова книга - в цьому розділі можна залишити свої побажання та зауваження.

2. Сайт «Розвиток дитини» для батьків та дітей

Сайт «Розвиток дитини» (Розвиток дитини - сайт для розумних батьків (childdevelop.com.ua) (рисунок 2.4)– джерело корисної інформації. Поради й завдання, розміщені на сайті, призначені для найліпших у світі батьків, адже допомагають їм виховувати дітей щасливими, обираючи правильний шлях їх розвитку. Любов, турбота та радість – почуття, яких потребує кожна дитина. Піклування батьків про свою дитину та корисна інформація для них – запорука формування розумного, всебічно розвиненого, задоволеного малюка. «Розвиток дитини» – найкращий сайт для батьків та дітей!

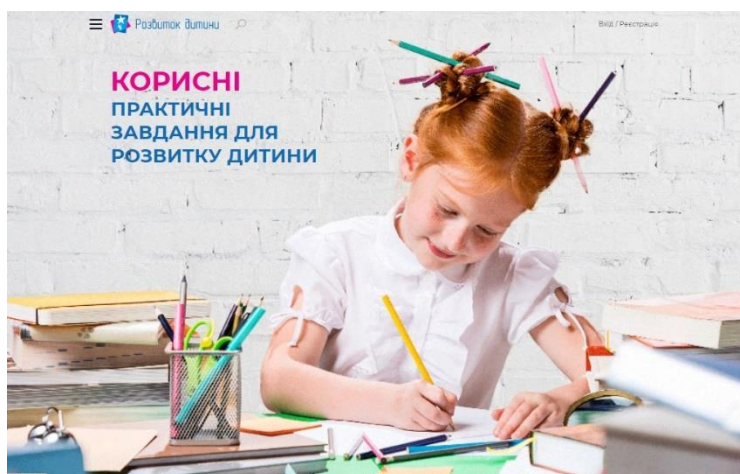

Рисунок 2.4 Головна стрінка сайту «Розвиток дитини» (Розвиток дитини - сайт для розумних батьків (childdevelop.com.ua))

На сайті розглядаються питання:

- Як зробити інтернет для дітей більш безпечним;

- Фільтрація контенту;
- Моніторинг блогів і соціальних мереж;
- Місцезнаходження комп'ютера;
- Установка правил;
- Конфіденційність;
- Узгодження дій з батьками;
- Недостовірність інформації;
- Як вирішувати Інтернет-проблеми.

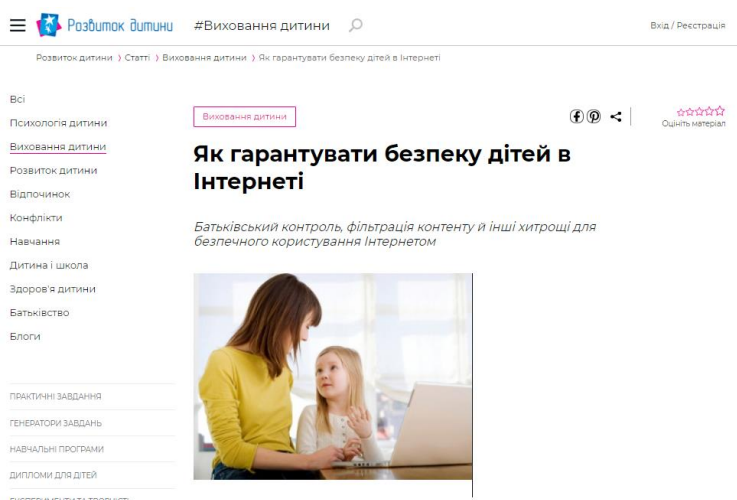
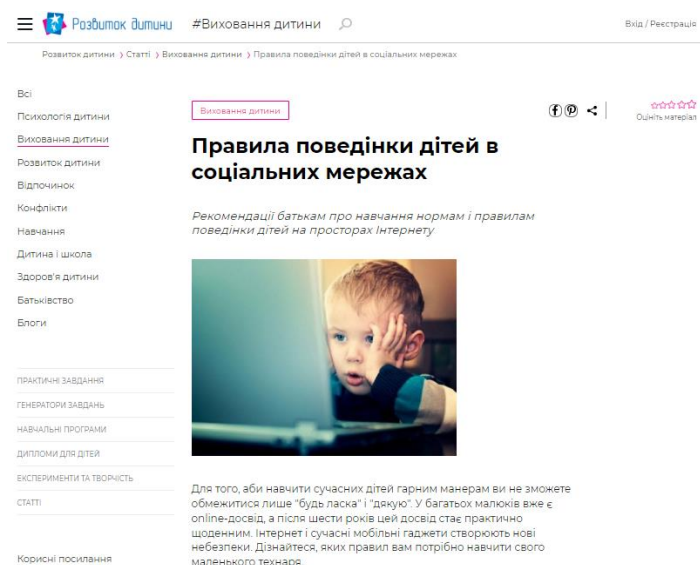

Рисунок 2.5 Інформація щодо гарантій безпеки дітей в інтернеті – сайт Розвиток дитини - сайт для розумних батьків (childdevelop.com.ua)

Рисунок 2.6 Правила поведінки дітей в інтернеті – сайт [Розвиток дитини - сайт для розумних батьків](#)

3. Сайт «Ditvora»

Розміщено багато корисної інформації для батьків та дітей від народження до школи. Є цілий розділ для ознайомлення з інформацією щодо того, які загрози несе Інтернет для дітей та як їх убезпечити від негативного впливу всесвітньої мережі.

Рисунок 2.6 10 правил безпеки в інтернеті на сайті – «10 правил інтернет-безпеки дітей: що повинні знати батьки».

На сайті зазначається, як і чому батьківська опіка в інтернеті аж ніяк не є зайвою (рисунок 2.7)

Рисунок 2.7 Рекомендації для батьків на сайті «10 правил інтернет-безпеки дітей: що повинні знати батьки».

Крім того на сайті «10 правил інтернет-безпеки дітей: що повинні знати батьки» є підбірка сайтів українською мовою для пізнавання та навчання, для творчості. Досить багато інформації для того, щоб весь вільний час діти проводили з користю та розвиваючись (рисунок 2.8).

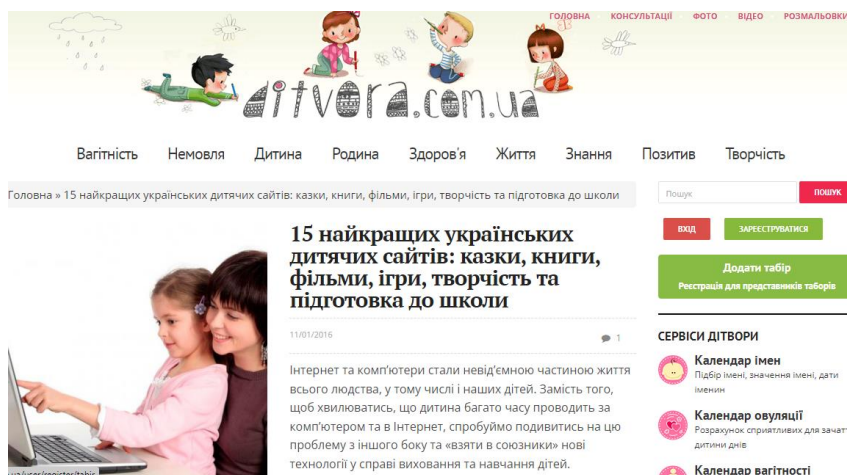

Рисунок 2.8 Рекомендації найкращих сайтів для дітей

2.3. Уявлення батьків щодо безпеки дітей в Інтернеті

Аналіз гендерного розподілу дітей батьків, що взяли участь в анкетуванні показав, що 48,9% батьків мають доньок, 51,1% – синів. Вік дітей, батьків яких було опитано, становить: 7-11 років. Усі батьки були зацікавлені темою безпечної поведінки їх дітей в інтернеті, оскільки більшість мала досвід кібербулінгу та небажаного контенту, що містив непристойні матеріали. Усіх батьків турбувало питання Інтернет-впливу на формування особистості дитини. Відповіді на питання із блоку «Уявлення батьків про те, чим дитина займається в інтернеті. Ознайомленість із функцією батьківського контролю» дали такі результати:

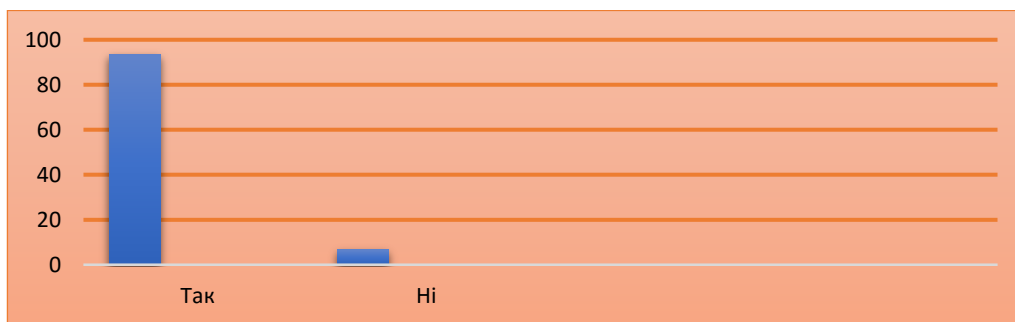

Рисунок 2.9 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи користується Ваша дитина / Ваші діти інтернетом?», %

Переважає більшість, а це 93,3 %, відповіли ствердно на питання чи користується дитина інтернетом. Лише 6,7 % відповіли негативно.

86,5% дітей щодня користуються інтернетом, 9,5% – один-два рази на тиждень, 1,6% – декілька разів на місяць (рис. 2.10).

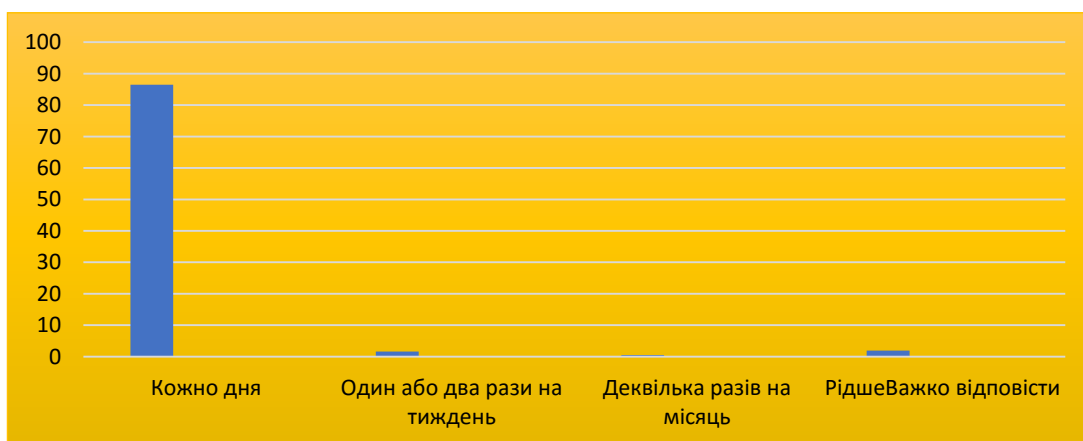

Рисунок 2.10 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Як часто ваша дитина / ваші діти користуються інтернетом?», %

На думку більшості батьків (41,6%), їхні діти переважно проводять в інтернеті 1–2 години на день, майже третина батьків (26,7%) вважають, що це займає 3–5 годин на день, 17,3% – менше години (рис. 2.11).

Проте уявлення батьків про час, який їхні діти проводять в інтернеті, можливо є хибним.

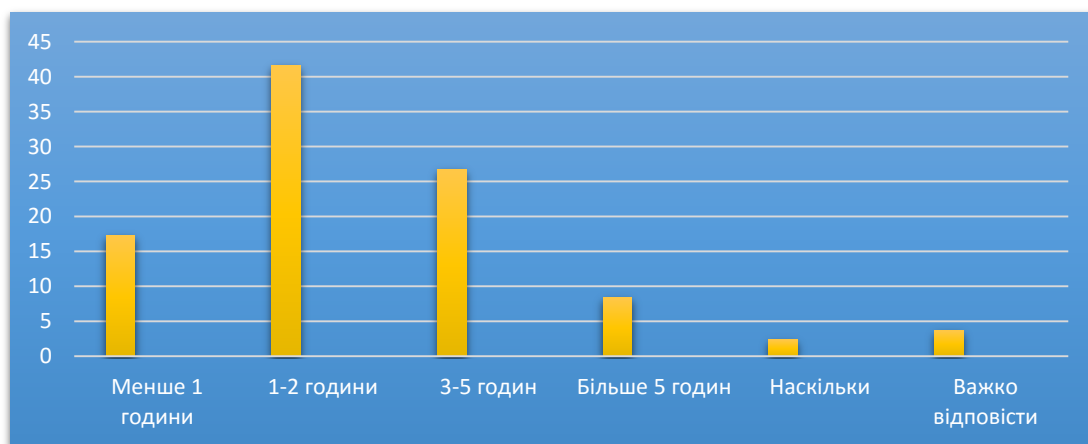

Рисунок 2.11. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Скільки часу на день ваша дитина/ваші діти зазвичай витрачає/ють на інтернет?», %

Діти для виходу в інтернет переважно використовують мобільний телефон/смартфон (43,9%) та планшет (42,8%), меншою мірою – загальний або особистий комп'ютер (відповідно 33,8% і 18,5%) (рис. 2.12).

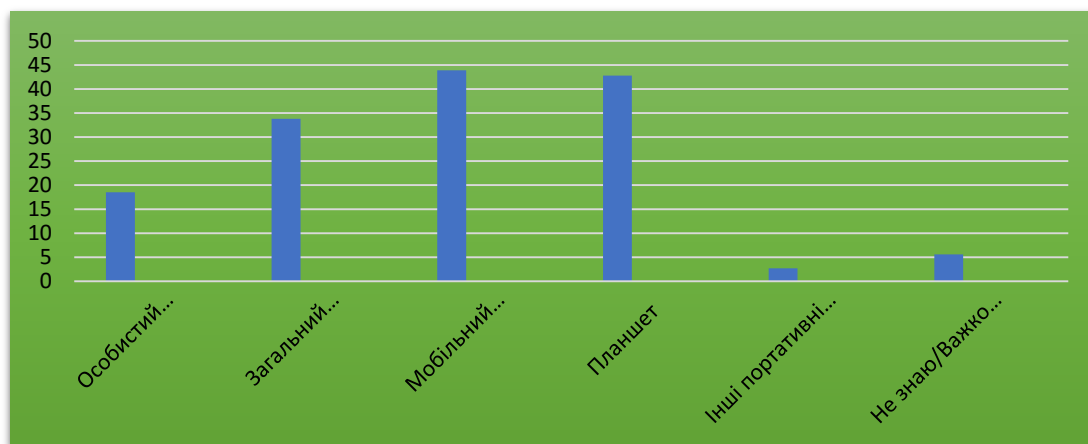

Рисунок 2.12 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Який пристрій ваша дитина / ваші діти зазвичай використовувє/ють для виходу в інтернет?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

78,9% батьків знають, які сайти відвідує їхня дитина, 15,9% – вагаються з відповіддю, 5,2% – не знають цього. Статистично значущих відмінностей за кількістю дітей при цьому не виявлено.

38,4% батьків визначили, що їхні діти стикалися з нецензурною лексикою

в інтернет, 29,1% – з фото або відео сексуального характеру, 10,1% – були ображені кимось, 8,2% – особисто зустрілися з фактом фізичного насилля у відео- або фото- продукції (рис. 2.13).

Рейтинг проблем, з якими стикалися діти при користуванні інтернетом, не залежить від того це перша дитина, друга або третя. Також не виявлено статистично значущої різниці за віком дитини. До того ж, майже половина батьків (48,6%) зазначили, що нічого подібного з їхніми дітьми не траплялося.

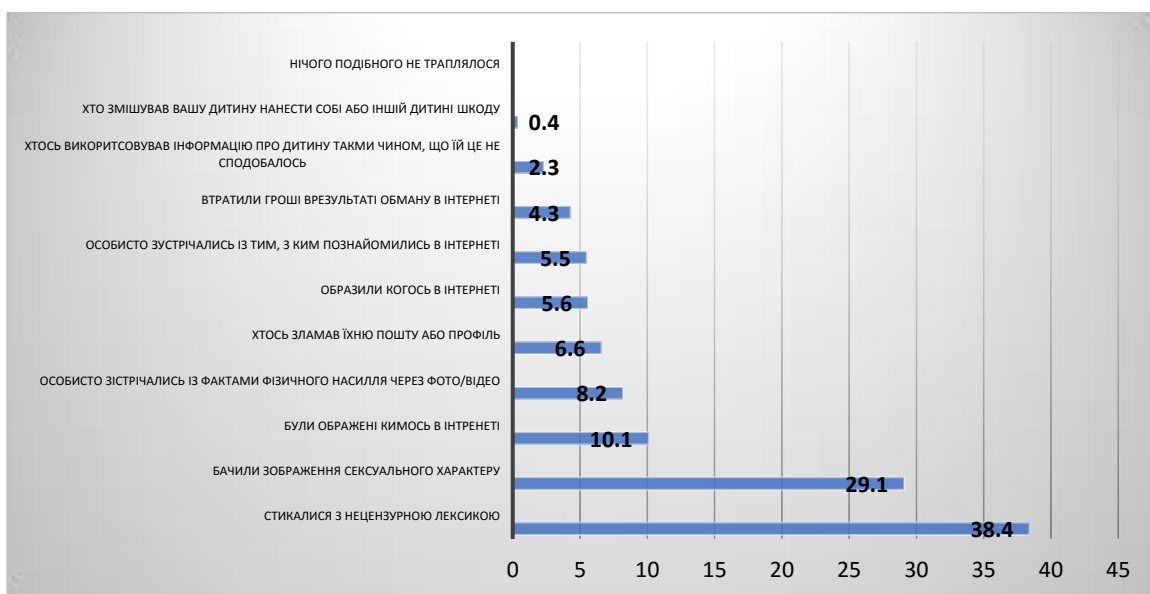

Рисунок 2.13 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи стикалися Ви з тим, що Ваша дитина / Ваші діти мала/ли такі проблеми при користуванні інтернетом?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

Батькам було запропоновано визначити яким чином вони контролюють дії дітей в інформаційному просторі. Перш за все заборона батьків щодо дій дитини в інтернеті розповсюджена на передачу особистої інформації дитиною про себе (62,7%) та обмеження часу користування інтернетом (49,8%). Також, 35,9% батьків забороняють своїм дітям мати особистий профіль в соціальних мережах (це переважно стосується дітей віком 10–14 років), 32,8 % – завантажувати ігри, 18,6 % – завантажувати фото, відео або музику (рис. 2.14). 3% батьків ніяких заборон та обмежень на користування дітьми інтернет не

ВСТАНОВЛЮЮТЬ.

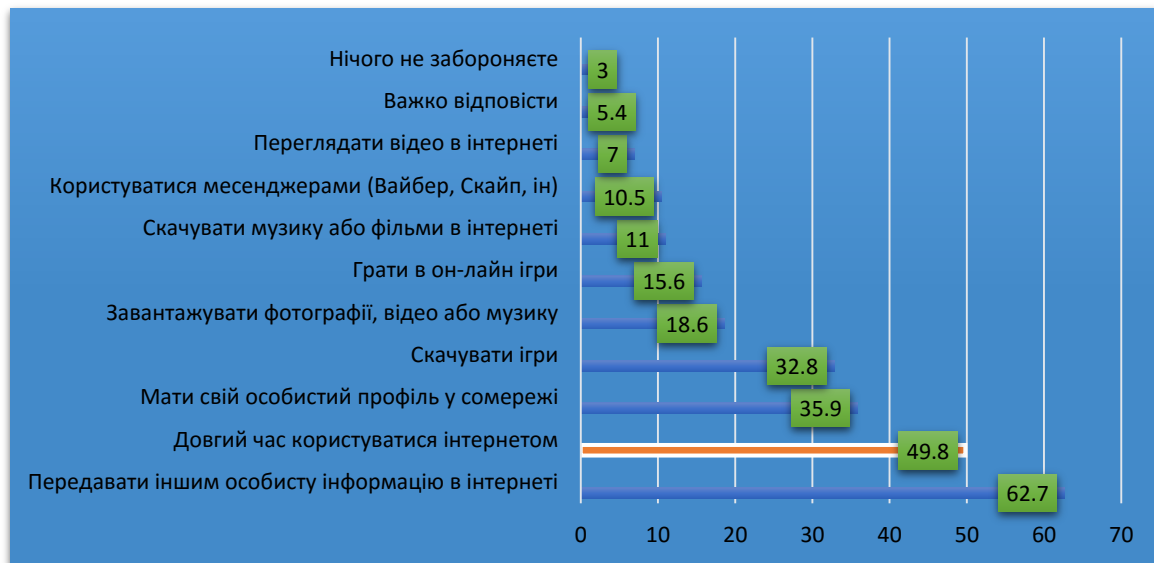

Рисунок 2.14 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Що з нижчепереліченого Ви забороняєте або обмежуєте Вашій дитині в інтернеті?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

Щодо форм контролю за поведінкою в інтернеті, то 67,3% батьків здійснює контроль за веб-сайтами, які відвідує дитина, 48,5% – контроль за друзями і контактами, які дитина додає у свій профіль в соціальних мережах або в месенджерах, 42,9% – контроль повідомлень, які приходять дитині електронною поштою/ месенджеру, 39,8%– контроль профілю дитини в соціальних мережах (рис. 2.15).

Проте батьківський контроль, незважаючи на добрі наміри, має негативні наслідки, які впливають на довірливі стосунки між батьками та дитиною. Тому важливим є пошук оптимальних шляхів убезпечення дітей від негативних наслідків впливу інтернет та збереження довірчих стосунків між батьками і дитиною.

Щодо засобів безпеки в інтернеті, які використовують батьки, то переважно це обмеження часу, який дитина проводить в інтернеті (51,7%) та

використання програмного забезпечення для захисту від спаму або вірусів (46,8%).

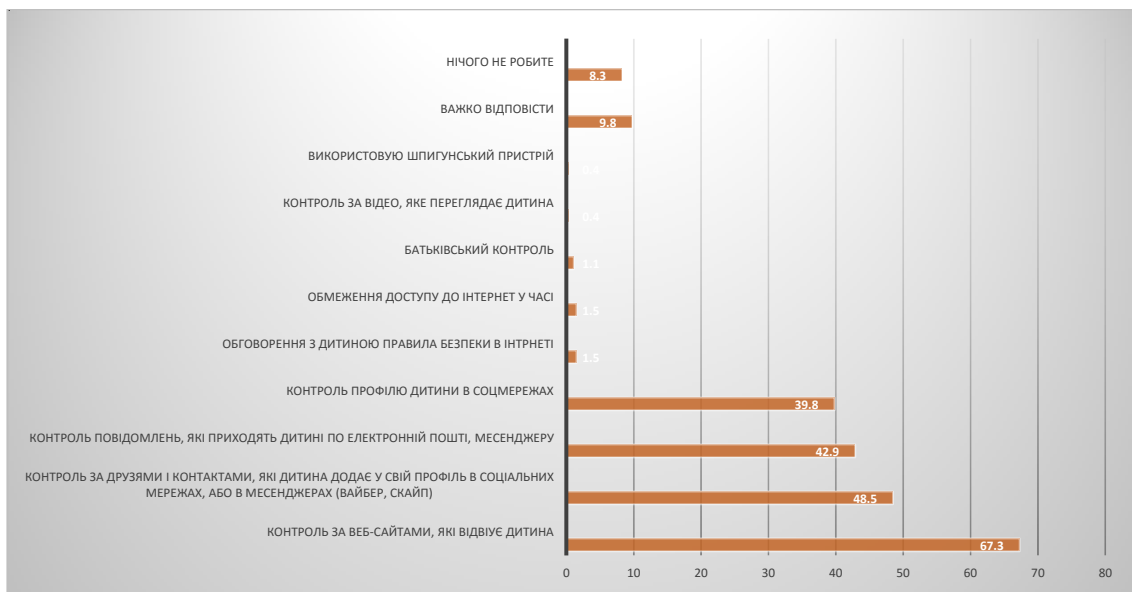

Рисунок 2.15 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Який контроль Ви здійснюєте за діями Вашої дитини / Ваших дітей в інтернеті?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

Батьківський контроль або інші засоби блокування або фільтрації деяких інтернет-сайтів використовують 36,7% опитаних батьків, а батьківський контроль або інші засоби запису інтернет-сайтів, які відвідував(ла) дитина – 21,0%. 14,2% опитаних батьків не використовують ніяких засобів безпеки при користуванні дитиною інтернетом (рис. 10).

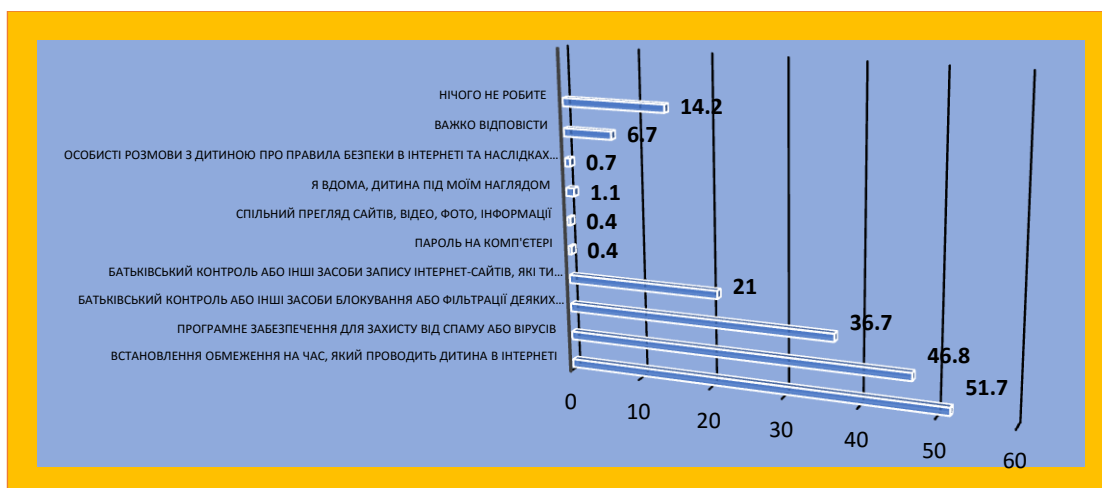

Рисунок 2.16 Розподіл відповідей респондентів на запитання «Які засоби безпеки Ви застосовуєте при користуванні Вашої дитини / Ваших дітей інтернетом?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

Джерелами інформації щодо безпечного користування дітьми інтернетом для батьків переважно є інтернет (53,4%). Також інформацію щодо безпечного користування дітьми інтернетом батьки отримують зі засобів масової інформації (37,6%), від інших члени сім'ї, друзів або знайомих (33,8%). Спеціальні веб-сайти з інформацією про безпеку в інтернеті використовують 25,2% опитаних батьків, тоді як 13,5% батьків взагалі не отримують ніякої інформації щодо цього питання (рис. 2.17).

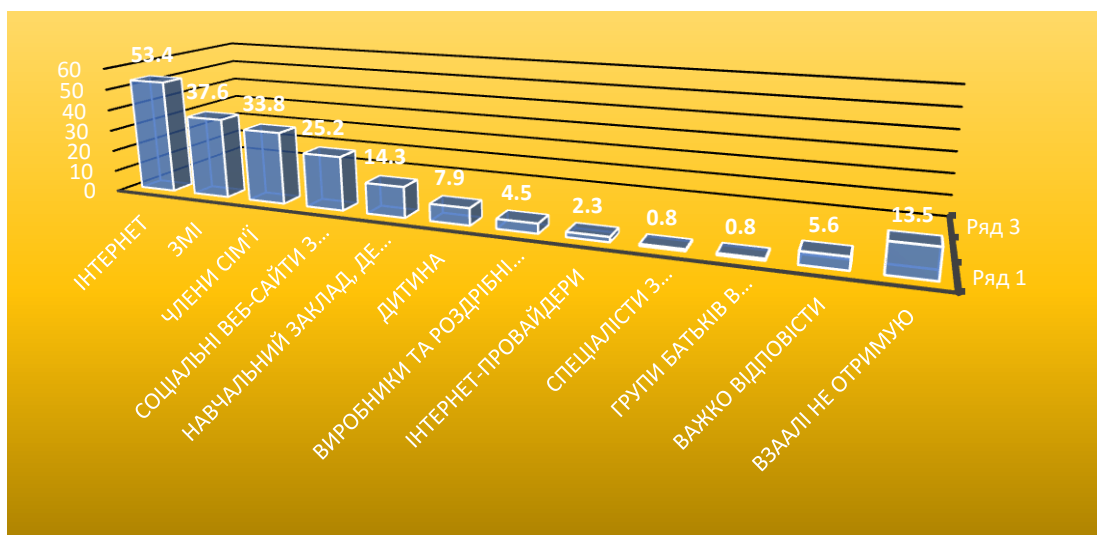

Рисунок 2.17. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Звідки Ви отримуєте інформацію щодо питань безпеки використання інтернету?», % (респондент міг обрати декілька варіантів відповіді тому загальна сума не дорівнює 100%)

78,9% батьків вказали, що хотіли б отримувати більше інформації щодо безпеки користування дітьми інтернетом, 12,2% батьків не цікавить це питання ще 7,8% опитаних не змогли визначитися.

Висновки до 2 розділу

Результати дослідження дали змогу визначити такі засоби роботи з батьками які доцільно впроваджувати на базі навчальних закладів різних рівнів з метою інформування, як дітей, так і батьків про правила користування тими чи іншими пристроями без шкоди для здоров'я, профілактики залежності дітей від гаджетів, формування культури поведінки з гаджетами, а саме:

- створити безпечний ресурс для дітей з каталогом ресурсів виховного та пізнавального характеру;
- проводити профілактичні заходи щодо безпеки дітей в інформаційному просторі як серед дітей, так і серед батьків і викладачів;
- підвищити поінформованість батьків про ризики інформаційного простору як через мережу інтернет, так й іншу засоби масової інформації;
- розробити та запровадити методику роботи з батьками щодо формування медіа грамотності та використання дітьми інформаційно-комунікаційних технологій для викладачів, працівників дошкільних та позашкільних навчальних закладів.

ВИСНОВКИ

В Україні понад 200 тисяч дітей віком від 5 до 18 років користуються послугами Інтернет. Кількість юних користувачів зростає з кожним роком більше ніж на 30%, при цьому тільки 15% підлітків здогадуються про труднощі, з якими вони можуть стикатися в Інтернеті, та менше половини мають уяву про елементарні засоби безпеки у мережі Інтернет. Нажаль, розвиток сучасної глобальної мережі Інтернет дав привід для різного виду страхів у дітей та їхніх батьків. Дорослі, часто не маючи досвіду спілкування в Інтернеті, стривожені доступом своїх чад до «всесвітньої павутини». Також, у більшості випадків ніхто не контролює відвідування дітьми сайтів, які можуть мати небажаний вміст: відверті сексуальні сцени, насильство, поштовхи до самогубства, тероризм тощо.

Державні інститути активно розвивають та впроваджують систему заходів юридичного характеру, з метою посилення контролю за поширеною інформацією, обмеження та заборони розповсюдження небезпечних контентів у мережі інтернет. Проте як показує практика поширення суїцид ідеології серед дітей та підлітків, проявів екстремістської та терористичної спрямованості, лише заборонні способи впливу не зможуть забезпечити гарантію повного захисту неповнолітніх від деструктивного впливу мережі Інтернет. Очевидно, що вкрай важлива і необхідна організація комплексної та цілеспрямованої психолого-педагогічної профілактики негативного впливу інтернет активності, що забезпечує гармонійний та безпечний психічний та психологічний розвиток дітей та підлітків, гармонійний розвиток їх особистості, а також повноцінну соціалізацію. Такого роду психолого-педагогічна профілактика повинна об'єднувати зусилля всіх заінтересованих міністерств і відомств, а також у своїй основі містити спільну діяльність освітніх організацій та сім'ї.

Аналіз сайтів, щодо створення безпеки дітей в інтернеті свідчить про те, що існує велика кількість таких інтернет-джерел, які дозволяють створити алгоритм роботи для батьків щодо убезпечення роботи дітей в всесвітній

мережі. Так, проаналізовано сайти Безпечне спілкування в Інтернеті - Форум (at.ua); Розвиток дитини - сайт для розумних батьків (childdevelop.com.ua); 10 правил Інтернет-безпеки дітей: що повинні знати батьки (ditvora.com.ua) і ми переконались, що навіть за відсутності інформації про те, як спілкуватись та як убезпечити свою дитину від інтернет-загроз, можна використовувати інформацію із даних сайтів.

Великий відсоток батьків не має інформації про те, чи мала їхня дитина проблеми у використанні інтернету. Також великий відсоток опитаних не займався питанням безпеки дітей в інтернеті і не отримував такої інформації зі спеціальних кваліфікованих джерел, таких як вчителі, психологи.

З метою профілактики можна проводити періодичні опитування батьків щодо використання їхніми дітьми інтернет, його впливу на дитину та попередження дитячої інтернет-залежності, створити безпечний ресурс для дітей з каталогом ресурсів виховного та пізнавального характеру проводити на батьківських зборах в навчальних закладах інформаційні заходи/лекції щодо забезпечення безпеки дитини в інформаційно-комунікаційному просторі, розробити та запровадити методiku роботи з батьками щодо формування медіа грамотності та використання дітьми інформаційно-комунікаційних технологій для викладачів, працівників дошкільних та позашкільних навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугайова Н.М. Ризики сучасних комп'ютерних технологій: ігрова залежність // Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі: Матеріали міжнародної конференції, м. Луганськ, 2006.
2. Словник української мови. Он-лайн версія [Електронний ресурс]. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
3. Кухарська Н. П., Кухарський В. М. Загрози безпеці дітей у соціальних мережах // Безпека інформації. 2014. Т. 20. № 2. С. 169–175.
4. Бугайова Н.М. Психологічні проблеми Інтернет-адикції в умовах використання телекомунікаційних технологій. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі: психолого-педагогічні аспекти. Київ, «Педагогічна думка», 2015. С.192-222.
5. Гаджетоманія: чи варто переживати за молоде покоління: Методичний посібник / О.М.Бондар. Рівне: РУГ, 2019. 46 с.
6. Дідик Н.М. Соціально-педагогічна профілактика ігрової залежності // Молодий вчений. № 2 (17), лютий, 2015 р. с.226-22915.
7. Li, Q. (2007) New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools. Computers in Human Behavior. Vol. 23 doi:10.1016/j.chb.2005.10.005
8. Patchin J.W., Hinduja S. (2015). Measuring cyberbullying : implications for research. Aggression and Violent Behavior, 23. pp. 69–74. 106
9. Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008) Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils // Journal of Child Psychology and Psychiatry. Vol. 49. 376–385. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x
10. Дослідження рівня інтернет-залежності студентів вищого педагогічного навчального закладу Г. Нітченко, М. Ховрич // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (52), Issue: 113, 2017 www.seanewdim.com

11. Денисюк С. Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
12. Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч. / за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д. Скулиша. К.: Наук.-вид. відділ НАСБ України, 2016. 212 с.
13. Комп'ютерні ігри як важливий фактор формування життєвих навичок. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28614/>
14. Келеман А.Д. Профілактика ігрової залежності підлітків // Юність науки – 2018: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 11-12 квітня 2018р.) : у 2-х ч. / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2018. Ч. 2. 320 с..
15. Лукашук С.В. Науковий вісник Херсонського державного університету № 2. 2021. С. 90-95.
16. Дергач М.А. ДО ПРОБЛЕМИ КІБЕР-ЗАЛЕЖНОСТІ СТУДЕНТІВ КОМП'ЮТЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ// Наука і освіта", №7, 2016. С. 92-98.
17. Мудрий Я. П., Усата О. Ю. Комп'ютерні ігри та їх класифікації. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/22025/1/MudryiAPSI2016.pdf>
18. Моляко В.О. Генетичні індикатори конструювання образів світу в сучасному інформаційному просторі // Психологічні закономірності творчого сприймання інформаційних індикаторів реальності : монографія / В. О. Моляко, І. М. Біла, Н. А. Ваганова [та ін.] ; за ред. В. О. Моляко. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 145 с. – С. 10-40.
19. Безпечне користування сучасними інформційно-комунікативними технологіями: навчально-методичний посібник / За заг.ред Т. І. Бережна, О.А. Удалова, Волосяк Т.В., Буянова Г.В. Київ : Україна, 2018. 136 с
20. Конституція України. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: Конституція України | від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (rada.gov.ua)
21. Сердюк Л. З. Холістичні та синергетичні тенденції мотивації учіння студентів в інтегрованому освітньому середовищі / Л. З. Сердюк // Проблеми

загальної та педагогічної психології: Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України / За ред. С.Д. Максименка– К., 2012. . – Т. XIV. – част. 4. – С. 222-233

22. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: навч. посіб. / В.М. Петрик, О.А. Штоквиш, В.І. Полевий та ін. К.: Росава, 2016. 208 с. Бібліогр.: С. 182-187.

23. Федоренко Л. М. Система профілактики комп'ютерної ігроманії неповнолітніх / Л. М. Федоренко // Збірник наукових праць Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка. К., 2021. Т. XIII, ч. 1. С. 407–414.

24. Церковний А. Аспекти формування Інтернет залежності. Соціальна психологія. 2019. №5 (7). С. 149-154.

25. Чайка Г.В. Особливості ціннісних орієнтацій осіб, що зловживають комп'ютерними іграми / Г.В.Чайка // Актуальні проблеми психології: зб. наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України – К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2018. – Т. V, вип. 14 – С. 216-222.

26. Давидова Т. О., Булавіна С. Є Забезпечення права дитини на безпеку в Інтернеті. Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід: матеріали I Міжнароднопрактичної конференції (Київ 16 травня 2019 р). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 712 с. URL: <https://zenodo.org/record/3236183#.YJKQ1OgzZPY>

27. Омельченко В Цифрові права та онлайн безпека: як захистити дітей в інтернеті. Українська правда: життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/12/1/243194>

28. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. Офіційний вісник України. 2001, № 22. С. 981.

29. Робул А. Международная защита прав ребенка в современном мире. Белорус. журн. междунар. права и междунар. отношений. 2002. № 2. URL: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/29172/1/2002_2_JILIR_robul_r.pdf

30. The 11 tips EVERY parent should teach their children to make sure they're safe online – including how to devise the ultimate password. Mail Online. URL: <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-3767453/The-11-tips-parent-teach-children-make-suresafe-online.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

Дискусійний клуб: «Стійкість дітей до ризиків та загроз: умови розвитку в сім'ї»

Дискусійний клуб дає змогу забезпечити адекватну позицію учасників, організувати обговорення; надати професійний вплив на учасників і водночас час кожному виробити свою думку на проблему. Ця форма дозволяє організувати скільки завгодно тривалу у часі роботу, розбивши її на складові – засідання. Час засідання, навпаки, може бути жорстко регламентовано, що захищає від психологічної, інформаційної та емоційної.

Кожне засідання – це логічний елемент системи роботи. Засідання можуть бути проведені у різних формах, що дозволяє підтримувати інтерес учасників та оптимально вирішувати конкретні завдання, пов'язані як із змістом, так і з організацією роботи (наприклад, дозволяє організувати роботу батьків з урахуванням віку) їхніх дітей).

Мета роботи дискусійного клубу – сприяння усвідомленню та розширенню можливостей батьків щодо розвитку стійкості дітей до інтернет-ризиків та загроз.

1. На рівні конкретних сімей

Робота на цьому рівні будується за запитами. Соціальний педагог організовує групові засідання дискусійного клубу, або організовує роботу у формі консультацій для батьків. Такі консультації проводяться у заздалегідь обумовлене з батьками час. Додатково за рамками роботи дискусійного клубу бути організовані навчальні заняття для батьківських груп з вироблення конкретних умінь у взаємодії з дітьми або у вирішенні виниклих проблем.

Особлива індивідуальна робота проводиться з батьками дітей «групи ризику» (за запитом адміністрації, класних керівників, рішенням Ради профілактики).

Як технологічні засоби можуть бути використані: техніки сімейного

консультування; методики діагностики сімейних відносин (опитувальники: «Аналіз сімейної тривоги»; «Аналіз сімейного виховання»; «Опитувач батьківського відношення»; тест: «Кінетичний малюнок сім'ї» тощо), програми роботи батьківських груп. Хоча ця робота організується за межами дискусійного клубу, вона має з ним органічний зв'язок.

Результатом такої роботи є вирішення батьками конкретних проблем взаємодії з дітьми та засвоєння навичок розвиваючої взаємодії.

2. На рівні батьківського активу.

Найбільш активні та ініціативні батьки, які виявляють зацікавленість у вирішенні проблем профілактики інтернет-ризиків та загроз серед неповнолітніх, залучаються до дослідницької та практичної профілактичної роботи (залучаються до реалізації психолого-педагогічних програм профілактики, проведення профілактичних заходів у позаурочний час, до виявлення інтернет-ризиків, небезпечних сайтів тощо, до пошуку засобів та способів захисту від них). Важливо залучити таких батьків до розробки та модерування позитивно орієнтованої інтернет-середовища, що створює умови для самореалізації неповнолітнім. Це може бути створення спеціального порталу або сайту освітньої організації, де важливе місце відводиться сторінкам школярів, на яких вони розміщують значну для них інформацію, беруть участь у її обговоренні. Тут можуть проводитися різноманітні конкурси фотографій, відеосюжетів тощо. До розробки технічного забезпечення та змістовного наповнення контенту якраз і залучаються зацікавлені батьки.

Робота будується за етапами:

1 етап: Підготовчий.

Тут збирається інформація про думки, досвід та точки зору батьків з конкретного питання, виділяються проблемні (альтернативні та/або різні) точки зору, визначаються їх носії. Носії альтернативних точок зору запрошуються до участі у дискусії у ролі промовців. З ними ведеться підготовча робота з

підготовки виступу: формулювання позиції, підбору аргументації, психологічний настрій.

2 етап: Основний.

За зазначеною на основі зібраної інформації проблемою організується засідання клубу. Вивіщується оголошення з темою та часом засідання, запрошуються учасники. Проводиться засідання з урахуванням методу дискусії. Учасники запрошуються (за бажанням) на консультації та додаткові групові заняття.

3 етап: Рефлексивний.

Аналізуються результати засідання.

Виділяються питання, які потребують поглибленого обговорення. Проводяться за запитом індивідуальні консультації та групові заняття.

Кожне засідання клубу проводиться відповідно до схеми-алгоритму.

Схема-алгоритм проведення засідання дискусійного клубу:

1. Вступне слово ведучого.

Оголошення теми. Характеристика її актуальності, місця в обговорюваній проблемі. Постановка цілі, оголошення очікуваного результату.

Формулювання обговорюваних точок зору та подання активних виступаючих учасників, які відстоюють кожен з цих точок зору.

2. Виступ учасників.

Подання точок зору та їх аргументація.

3. Питання до виступаючих із зали та від ведучого. Відповіді на запитання за підтримки ведучого.

4. Надання слова учасникам обговорення із зали з підтримки або спростування точок зору промовців, для висловлення власної думки щодо обговорюваної проблеми.

5. Підбиття підсумків дискусії.

На цьому етапі можливе виявлення думки більшості, але можна обійтися без цього. Головне тут - узагальнююче слово ведучого, де він позначає спільні позиції всіх учасників та позиції щодо яких не вдалося досягти домовленості. У

ході роботи дискусійного клубу учасники залучаються до вироблення конкретних рекомендацій для всіх батьків щодо взаємодії з дітьми та створення умов для нарощування ресурсів стійкості неповнолітніх до інтернет-ризиків та загроз.

Додаток Б

Список рекомендованих сайтів для дітей

Спеціалізовані Інтернет-сайти дитячої літератури

www.childbooks.blox.ua – веб-сайт „Книги для дітей”

www.abetka.ukrlife.org – веб-сайт для дітей „Весела абетка”

www.abetka-logopedka.org – веб-сайт „Світ дитини”

www.kazka.in.ua – веб-сайт „Українська казка”

www.ae-lib.org.ua/_lit_child.htm – веб-сайт „Дитяча література”

www.levko.info – дитячий сайт „Левко”

www.mysl.lviv.ua – веб-сайт „Країна міркувань”

www.slovogray.narod.ru – літературний сайт Ігоря Січовика

www.dytjachi-virshi.org.ua – авторський сайт „Віршики пана Назара

Освітньо-інформаційні ресурси

<http://teacher.at.ua/> – веб-сайт „Вчитель вчителю, учням та батькам”

www.balachka.com – веб-сайт „Пиши українською”

<http://bibliyna-istoriya.org.ua/> – веб-сайт „Біблійна історія”

<http://cikave.org.ua/pro-sajt/> – веб-сайт „Цікаво про цікаве”

<http://www.ukr-tur.narod.ru/> – веб-сайт „Світ географії та туризму”

www.akBooks.com.ua – веб-сайт „Академічна книгарня@онлайн”

<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> – український лінгвістичний портал
«Словники України»

<http://www.idea-ukraine.org/> – проект „Відкритий світ інформаційних технологій”

Інтернет-сайти бібліотек та електронних бібліотек

<http://www.4uth.gov.ua/> – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва (Київ)

<http://www.chl.kiev.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей

<http://www.nbuv.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (Київ)

<http://www.bukvoid.com.ua/> — веб-сайт „Буквоїд”

<http://www.nplu.org/> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ)

<http://www.ukrbook.net/> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ)

<http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт „Бібліотеки в мережі Internet”

<http://lyarota.boom.ru/lib.htm> – колекція посилань на кращі електронні бібліотеки

<http://book.uraic.ru/ssylki/biblioteki> – Інформаційно-довідковий портал „Library.ru”

<http://www.loc.gov/> – веб-сайт Бібліотеки Конгресу США

www.bnf.fr/ – Bibliotheque Nationale или BNF) — веб-сайт Національної бібліотеки Франції

Інтернет-сайти музеїв та картинних галерей України

<http://prostir.museum/> – портал „Музеи Украины”

<http://www.prostir.museum/sites/ua> – веб-сайт „Музейний простір України”

<http://namu.kiev.ua/> – веб-сайт Національного художнього музею України

<http://www.warmuseum.kiev.ua/> – веб-сайт Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років

<http://hutsul.museum/> – веб-сайт Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття

<http://museum.odessa.net/fineartsmuseum/> – веб-сайт Одеського художнього музею

<http://www.archaeology.odessa.ua/> – веб-сайт Одеського державного археологічного музею

<http://www.oweamuseum.odessa.ua/> – веб-сайт Одеського музею західного і східного мистецтва

<http://muzey.vn.ua/> – веб-сайт Вінницького обласного краєзнавчого музею

<http://www.museum.lviv.ua/> – веб-сайт Львівського музею історії релігії

<http://lvivgallery.org/> – веб-сайт Львівської національної галереї мистецтв

<http://honchar.org.ua/> – веб-сайт Музею І.М.Гончара

<http://www.chersonesos.org/> – веб-сайт Національного заповідника „Херсонес Таврійський”

<http://www.tmf-museum.kiev.ua/> – веб-сайт Державного музею театрального, музичного і кіномистецтва України

Список рекомендованих сайтів від Київстар <http://online-bezpeka.kyivstar.ua/projects/kidsininet/savesites/>